TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. balandžio 28 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra – Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Europos arešto orderis – Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR – 23 straipsnio 3 dalis – Reikalavimas vykdančiajai teisminei institucijai įsikišti – 6 straipsnio 2 dalis – Policija – Netaikymas – Nuo valstybių narių nepriklausančios aplinkybės (*force majeure*) – Sąvoka – Teisinės perdavimo kliūtys – Prašomo perduoti asmens pareikšti ieškiniai – Tarptautinės apsaugos prašymas – Netaikymas – 23 straipsnio 5 dalis – Perdavimo terminų pasibaigimas – Pasekmės – Paleidimas į laisvę – Pareiga imtis bet kokių kitų būtinų priemonių, kad būtų užkirstas kelias pabėgimui“

Byloje C-804/21 PPU

dėl *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas, Suomija) 2021 m. gruodžio 20 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo tą pačią dieną, pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą bylose dėl Europos arešto orderių vykdymo; orderiai išduoti dėl

C,

CD

prieš

Syyttäjä,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal (pranešėja), teisėjai J. Passer, F. Biltgen, N. Wahl ir M. L. Arastey Sahún,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2022 m. kovo 2 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– C ir CD, atstovaujamų *asianajaja* H. Nevala,

* Proceso kalba: suomių.

– Suomijos vyriausybės, atstovaujamos H. Leppo,

– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos J. Langer,

– Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos E. Gane ir L.-E. Baţagoi,

– Europos Komisijos, atstovaujamos S. Grünheid ir I. Söderlund,

susipažinęs su 2022 m. kovo 10 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34), iš dalies pakeisto 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR (OL L 81, 2009, p. 24) (toliau – Pagrindų sprendimas 2002/584), 6 straipsnio 2 dalies ir 23 straipsnio 3 ir 5 dalių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas Suomijoje vykdant Rumunijos teismo dėl Rumunijos piliečių C ir CD išduotus Europos arešto orderius.

Teisinis pagrindas

Pagrindų sprendimas 2002/584

3 Pagrindų sprendimo 2002/584 8 ir 9 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(8) Sprendimams dėl Europos arešto orderio vykdymo turi būti taikoma pakankama kontrolė, o tai reiškia, kad valstybės narės, kurioje prašomas perduoti asmuo buvo areštuotas, teisminė institucija turi priimti sprendimą dėl jo (jos) perdavimo.

(9) Centrinių valdžios institucijų vaidmuo, vykdant Europos arešto orderį, turi apsiriboti praktine ir administracine pagalba.“

4 Pagrindų sprendimo 1 straipsnio „Europos arešto orderio apibrėžimas ir įpareigojimas jį vykdyti“ 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Europos arešto orderis yra teisminis sprendimas, kurį išduoda valstybė narė, kad kita valstybė narė areštuotų ir perduotų prašomą perduoti asmenį, siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba vykdyti laisvės atėmimo bausmę, arba sprendimą dėl įkalinimo.

2. Valstybės narės vykdo Europos arešto orderį, remdamosi tarpusavio pripažinimo principu ir vadovaudamosi šio pagrindų sprendimo nuostatomis.“

5 Minėto pagrindų sprendimo 6 straipsnyje „Kompetentingų teisminių institucijų nustatymas“ numatyta:

„1. Išduodančioji teisminė institucija – tai išduodančiosios valstybės narės teisminė institucija, kuri pagal tos valstybės teisę yra kompetentinga išduoti Europos arešto orderį.

2. Vykdančioji teisminė institucija – tai vykdančiosios valstybės narės teisminė institucija, kuri pagal tos valstybės teisę yra kompetentinga vykdyti Europos arešto orderį.

<…>“

6 To paties pagrindų sprendimo 7 straipsnis „Kreipimasis į centrinę instituciją“ suformuluotas taip:

„1. Kiekviena valstybė narė gali paskirti centrinę instituciją arba, jei taip numato jos teisinė sistema, kelias centrines institucijas, kurios padėtų kompetentingoms teisminėms institucijoms.

2. Valstybė narė, prireikus ir atsižvelgdama į savo vidaus teisminės sistemos sąrangos ypatybes, centrinę instituciją (institucijas) gali paskirti atsakingą (-as) už administracinį Europos arešto orderių perdavimą ir priėmimą bei už visą kitą su jais susijusį oficialų susirašinėjimą.

<…>“

7 Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnyje „Asmens perdavimo terminai“ nustatyta:

„1. Prašomas perduoti asmuo perduodamas kuo greičiau atitinkamų institucijų suderintą dieną.

2. Asmuo perduodamas ne vėliau kaip praėjus 10 dienų nuo galutinio sprendimo dėl Europos arešto orderio vykdymo.

3. Jei prašomo perduoti asmens perdavimui per šio straipsnio 2 dalyje nurodytą laikotarpį trukdo nuo valstybių narių nepriklausančios aplinkybės, vykdančioji ir išduodančioji teisminės institucijos nedelsdamos susisiekia ir susitaria dėl naujos perdavimo datos. Tokiu atveju perdavimas turi įvykti per 10 dienų nuo naujai suderintos datos.

4. Išimtiniais atvejais perdavimas gali būti laikinai sustabdytas dėl rimtų humanitarinio pobūdžio priežasčių, pavyzdžiui, jei yra rimto pagrindo manyti, kad dėl to akivaizdžiai kils pavojus prašomo perduoti asmens gyvybei ar sveikatai. Europos arešto orderis įvykdomas, kai tik išnyksta tokios priežastys. Vykdančioji teisminė institucija nedelsdama apie tai praneša išduodančiajai teisminei institucijai ir susitaria dėl naujos perdavimo datos. Tokiu atveju perdavimas turi įvykti per 10 dienų nuo naujai suderintos datos.

5. Pasibaigus šio straipsnio 2–4 dalyse nurodytam terminui, jei asmuo vis dar yra laikomas nelaisvėje, jis yra paleidžiamas.“

Suomijos teisė

Įstatymas dėl perdavimo

8 Nacionalinės teisės nuostatos, priimtos Pagrindų sprendimui 2002/584 įgyvendinti, išdėstytos 2003 m. gruodžio 30 d. *laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan Unionin jäsenvaltioiden välillä (1286/2003)* (Įstatymas Nr. 1286/2003 dėl perdavimo tarp Suomijos ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių dėl padarytos nusikalstamos veikos) (toliau – Įstatymas dėl perdavimo).

9 Pagal Įstatymo dėl perdavimo 11, 19 ir 37 straipsnius Suomijoje vykdančiosios teisminės institucijos, kompetentingos priimti sprendimus dėl perdavimo ir tolesnio suėmimo, yra *Helsingin käräjäoikeus* (Helsinkio pirmosios instancijos teismas, Suomija), o *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas, Suomija) veikia kaip apeliacinės instancijos teismas. Pagal šio įstatymo 44 straipsnį jurisdikciją vykdyti sprendimą dėl perdavimo turi *Keskusrikospoliisi* (centrinė kriminalinė policija, Suomija).

10 Pagal minėto įstatymo 46 straipsnio 1 dalį asmuo, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, perduodamas valstybės narės kompetentingoms institucijoms, kurios to prašo, per kuo trumpesnį laiką atitinkamų institucijų sutartą dieną. Vis dėlto jis turi būti perduotas ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo tos dienos, kai sprendimas dėl perdavimo tapo galutinis.

11 Pagal to paties įstatymo 46 straipsnio 2 dalį, jeigu šio asmens perdavimas per 1 dalyje nustatytą terminą yra neįmanomas dėl *force majeure* aplinkybių Suomijoje arba prašymą pateikusioje valstybėje narėje, kompetentingos institucijos turi susitarti dėl naujos perdavimo datos. Perdavimas turi būti įvykdytas per dešimt dienų nuo sutartos naujos datos.

12 Pagal Įstatymo dėl perdavimo 48 straipsnį, jei pasibaigus šio įstatymo 46 ir 47 straipsniuose nustatytiems terminams minėtas asmuo vis dar laikomas suimtas, jis turi būti paleistas į laisvę.

Įstatymas dėl užsieniečių

13 Nacionalinės nuostatos dėl prieglobsčio įtvirtintos 2004 m. balandžio 30 d. *ulkomaalaislaki* (301/2004) (Įstatymas dėl užsieniečių (301/2004) (toliau – Įstatymas dėl užsieniečių); jis atitinka 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytos Konvencijos dėl pabėgėlių statuso (Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, 189 t., p. 150, 1954 m., Nr. 2545), papildytos 1967 m. sausio 31 d. Niujorke priimtu protokolu, nuostatas. Įstatymo dėl užsieniečių nuostatos taikomos visiems Suomijoje gyvenantiems užsieniečiams, įskaitant Sąjungos piliečius.

14 Pagal Įstatymo dėl užsieniečių 40 straipsnio 3 dalį užsienietis turi teisę gyventi Suomijos teritorijoje savo prašymo nagrinėjimo laikotarpiu, kol dėl jo bus priimtas galutinis sprendimas arba vykdytinas sprendimas išsiųsti iš šalies.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 2015 m. gegužės 19 d. kompetentinga Rumunijos teisminė institucija išdavė Europos arešto orderį dėl savo piliečio C, o 2015 m. gegužės 27 d. – dėl savo piliečio CD, siekiant įvykdyti penkerių metų laisvės atėmimo bausmes ir papildomas trejų metų laisvės atėmimo bausmes (toliau kartu –

nagrinėjami Europos arešto orderiai). Šios bausmės buvo skirtos už prekybą pavojingomis ir labai pavojingomis narkotinėmis medžiagomis, taip pat už dalyvavimą nusikalstamo susivienijimo veikloje.

16 Dėl C ir CD buvo pradėtos šių Europos arešto orderių vykdymo procedūros Švedijoje. 2020 m. balandžio 8 d. sprendimu *Högsta domstolen* (Aukščiausiasis Teismas, Švedija) nutarė perduoti C Rumunijos valdžios institucijoms, o 2020 m. liepos 30 d. sprendimu *Svea hovrätt* (Stokholme esantis Švedijos apeliacinis teismas) nutarė toms pačioms institucijoms perduoti CD. Vis dėlto prieš įvykdant šiuos sprendimus dėl perdavimo C ir CD išvyko iš Švedijos į Suomiją.

17 2020 m. gruodžio 15 d. C ir CD buvo sulaikyti ir suimti Suomijoje pagal nagrinėjamus Europos arešto orderius.

18 2021 m. balandžio 16 d. sprendimais *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė perduoti juos Rumunijos valdžios institucijoms. Atsižvelgdama į Rumunijos valdžios institucijų prašymą centrinė kriminalinė policija nustatė pirmąją perdavimo datą – 2021 m. gegužės 7 d. Iki šios datos C ir CD pervežimas į Rumuniją negalėjo būti įvykdytas dėl COVID-19 pandemijos.

19 2021 m. gegužės 3 d. C ir CD pateikė apeliacinį skundą *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas). 2021 m. gegužės 4 d. šis teismas laikinai uždraudė vykdyti sprendimus dėl perdavimo. 2021 m. gegužės 31 d. minėtas teismas atmetė apeliacinius skundus, taigi buvo panaikintas laikinasis sprendimas, draudžiantis vykdyti sprendimus dėl perdavimo.

20 Buvo nustatyta antroji perdavimo data – 2021 m. birželio 11 d. Vis dėlto šis perdavimas vėl buvo atidėtas dėl to, kad nebuvo tiesioginio oro maršruto į Rumuniją ir nebuvo įmanoma laikantis sutarto tvarkaraščio suorganizuoti oro transporto per kitą valstybę narę.

21 C ir CD pateikė dar kelis prašymus sustabdyti sprendimų dėl perdavimo vykdymą *Helsingin Käräjäoikeus* (Helsinkio pirmosios instancijos teismas) ir *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas). Visi šie prašymai buvo atmesti arba pripažinti nepriimtinais.

22 Trečioji CD perdavimo data buvo nustatyta 2021 m. birželio 17 d., o C perdavimo data – 2021 m. birželio 22 d. Vis dėlto ir vėl nebuvo įmanoma įvykdyti perdavimo, nes C ir CD Suomijoje pateikė tarptautinės apsaugos prašymus. 2021 m. lapkričio 12 d. sprendimais *Maahanmuuttovirasto* (Nacionalinė imigracijos tarnyba, Suomija) atmetė šiuos prašymus. C ir CD apskundė šiuos sprendimus *hallinto-oikeus* (Administracinis teismas).

23 Paskui C ir CD pareiškė ieškinį *Helsingin käräjäoikeus* (Helsinkio pirmosios instancijos teismas, Suomija) dėl, pirma, jų paleidimo į laisvę, motyvuodami tuo, kad pasibaigė perdavimo terminas, ir, antra, prašydami atidėti jų perdavimą dėl tarptautinės apsaugos prašymų. 2021 m. spalio 8 d. ir 29 d. sprendimais *Helsingin käräjäoikeus* (Helsinkio pirmosios instancijos teismas) pripažino šiuos ieškinius nepriimtinais.

24 Pagrindinė byla susijusi su C ir CD apeliaciniais skundais dėl pastarųjų sprendimų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme – *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas). Grįsdami apeliacinius skundus C ir CD nurodė tuos pačius motyvus, kuriuos atmetė *Helsingin käräjäoikeus* (Helsinkio pirmosios instancijos teismas). Atsiliepime į apeliacinį skundą *syyttäjä* (prokuratūra) prašė palikti apeliantus pagrindinėje byloje suimtus ir neatidėti jų perdavimo Rumunijos institucijoms.

25 2021 m. gruodžio 8 d. priimtame sprendime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nusprendė, kad asmenys, dėl kurių priimtas sprendimas dėl perdavimo, turi teisę į tai, kad jų prašymą dėl sulaikymo išnagrinėtų teismas. Siekdamas išvengti bet kokio delsimo šis teismas ėmėsi nagrinėti bylą.

26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalies aiškinimo tiek procedūriniu, tiek materialiniu požiūriais.

27 Pirma, kiek tai susiję su procedūriniais aspektais, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl iš šios nuostatos kylančių reikalavimų, susijusių su *force majeure* aplinkybių egzistavimo vertinimu.

28 Kaip paaiškino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal nacionalinės teisės normas nacionalinei kriminalinei policijai pavestos su perdavimo vykdymu susijusios užduotys, kai tik teismo priimtas sprendimas dėl perdavimo tampa galutinis. Teismo sprendime nenustatoma įpareigojimų dėl perdavimo datos, bet jis vykdomas laikantis terminų, šiuo tikslu numatytų Įstatyme dėl perdavimo, laikantis Pagrindų sprendimo 2002/584.

29 Šio teismo teigimu, nacionalinė kriminalinė policija yra atsakinga už praktinį sprendimo dėl perdavimo įgyvendinimą, užtikrina ryšį su išduodančiosios valstybės narės kompetentingomis institucijomis ir nustato naują perdavimo datą, jei perdavimas nebuvo įvykdytas per dešimt dienų, kaip įvyko pagrindinėje byloje.

30 Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo jurisprudenciją sulaikytas asmuo bet kuriuo metu gali kreiptis į kompetentingą teismą, kad šis išnagrinėtų, ar jo suėmimas vis dar pateisinamas. Taigi teismas turi, be kita ko, įvertinti, ar perdavimas neįvyko dėl *force majeure* aplinkybių, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalį. Kita vertus, nacionalinė kriminalinė policija ir kitos institucijos sulaikymo tęsimo klausimo automatiškai kompetentingam teismui neteikia.

31 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl tokios nacionalinės procedūros suderinamumo su Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalimi ir galimo nesuderinamumo pasekmių.

32 Antra, kiek tai susiję su Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalies materialiniais aspektais, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar *force majeure* sąvoka apima teisines kliūtis, kurios grindžiamos valstybės narės nacionalinės teisės aktais ir dėl kurių asmuo negali būti perduotas per iš pradžių numatytą terminą.

33 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad 2017 m. sausio 25 d. Sprendime *Vilkas* (C-640/15, EU:C:2017:39) Teisingumo Teismas nusprendė, kad *force majeure* sąvoka gali būti taikoma situacijai, kai sulaikytas asmuo prieštarauja fiziniam pasipriešinimui, dėl kurio jis negali būti perduotas, jeigu dėl išskirtinių aplinkybių vykdančioji ir išduodančioji institucijos negalėjo numatyti šio pasipriešinimo ir jeigu jo pasekmių perdavimui nebuvo įmanoma išvengti, nepaisant visų atsargumo priemonių, kurių ėmėsi šios institucijos.

34 Nors pagrindinėje byloje COVID-19 pandemija apsunkino praktinį perdavimo įgyvendinimą ir terminų laikymąsi, pagrindinės šio perdavimo kliūtys buvo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nustatytas draudimas vykdyti perdavimą nagrinėjant C ir CD

pateiktus apeliacinius skundus ir jų pateiktus prieglobsčio prašymus. Pastaruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagal nacionalinės teisės aktus prieglobsčio prašytojas turi teisę likti Suomijos teritorijoje, kol nagrinėjamas jo prašymas arba kol bus priimtas sprendimas jį išsiųsti.

35 Šiomis aplinkybėmis *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalį, siejamą su to sprendimo 23 straipsnio 5 dalimi, reikalaujama, kad, jeigu suimtas asmuo nebuvo perduotas laiku, vykdančioji teisminė institucija, numatyta pagrindų sprendimo 6 straipsnio 2 dalyje, turi nuspręsti dėl naujos perdavimo datos ir patikrinti, ar yra nuo valstybių narių nepriklausančių [*force majeure*] aplinkybių ir ar yra laikomasi suėmimui keliamų sąlygų, o gal procedūra, per kurią teismas nagrinėja šias aplinkybes tik šalių prašymu, taip pat yra suderinama su pagrindų sprendimu? Jeigu tam, kad būtų pratęstas terminas, būtinas teisminės institucijos įsikišimas, ar tokio įsikišimo nebuvimas būtinai reiškia, kad pagrindų sprendime nustatyti terminai yra pasibaigę, ir tokiu atveju pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 5 dalį suimtas asmuo turi būti paleistas į laisvę?

2. Ar Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad nuo valstybių narių nepriklausančių [*force majeure*] aplinkybių sąvoka apima ir teisines perdavimo kliūtis, grindžiamas vykdančiosios valstybės narės nacionalinės teisės aktais, kaip antai draudimą vykdyti, kuris galioja, kol trunka teismo procesas, arba prieglobsčio prašytojo teisę likti vykdančiojoje valstybėje, kol bus priimtas sprendimas dėl jo prieglobsčio prašymo?“

Dėl prašymo taikyti prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą

36 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paprašė šį prašymą nagrinėti pagal prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, numatytą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23a straipsnio pirmoje pastraipoje ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje.

37 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad šios procedūros taikymo sąlygos yra įvykdytos.

38 Pirma, prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Pagrindų sprendimo 2002/584, patenkančio į SESV trečiosios dalies V antraštinės dalies, susijusios su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve, nuostatų taikymo sritį, išaiškinimo. Taigi šis prašymas gali būti nagrinėjamas pagal prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą, remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23a straipsnio pirma pastraipa ir Procedūros reglamento 107 straipsnio 1 dalimi.

39 Antra, kalbant apie skubos kriterijų, iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad šis kriterijus tenkinamas, jei iš asmens, su kuriuo susijusi pagrindinė byla, prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo dieną atimta laisvė ir jo tolesnis sulaikymas priklauso nuo sprendimo pagrindinėje byloje (žr., be kita ko, 2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Lanigan*, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 24 punktą ir 2021 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Governor of Cloverhill Prison ir kt.*, C-479/21 PPU, EU:C:2021:929, 34 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

40 Šiuo klausimu iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad C ir CD šio prašymo pateikimo dieną iš tikrųjų buvo nelaisvėje.

41 Be to, prejudiciniai klausimai susiję su Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio, kurio 5 dalyje numatyta, kad pasibaigus šio straipsnio 2–4 dalyse numatytiems terminams prašomas perduoti asmuo turi būti paleistas į laisvę, išaiškinimu. Taigi, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo atsakymą į pateiktus klausimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui gali tekti nurodyti paleisti C ir CD į laisvę.

42 Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgusi į teisėjos pranešėjos siūlymą ir susipažinusi su generalinės advokatės nuomone, 2022 m. sausio 17 d. Teisingumo Teismo antroji kolegija nusprendė tenkinti nacionalinio teismo prašymą ir nagrinėti bylą pagal sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl antrojo klausimo

43 Antruoju klausimu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad nuo valstybių narių nepriklausančių aplinkybių (*force majeure*) sąvoka apima teisines perdavimo kliūtis, atsirandančias dėl asmens, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, pareikštų ieškinių ir grindžiamas vykdančiosios valstybės narės teise, kai galutinį sprendimą dėl perdavimo priėmė vykdančioji teisminė institucija pagal minėto pagrindų sprendimo 15 straipsnio 1 dalį.

44 Iš įvairiose Sąjungos teisės srityse suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad *force majeure* sąvoka turi būti aiškinama kaip su asmeniu, kuris remiasi šia situacija, nesusijusios, neįprastos ir iš anksto negalimos numatyti aplinkybės, kurių pasekmių nebuvo įmanoma išvengti, nepaisant visų atsargumo priemonių, kurių buvo imtasi (2017 m. sausio 25 d. Sprendimo *Vilkas*, C-640/15, EU:C:2017:39, 53 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

45 Be to, *force majeure* sąvoka, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalį, turi būti aiškinama siaurai, nes šia nuostata nukrypstama nuo šio pagrindų sprendimo 23 straipsnio 2 dalyje nustatytos taisyklės (šiuo klausimu žr. 2017 m. sausio 25 d. Sprendimo *Vilkas*, C-640/15, EU:C:2017:39, 56 punktą).

46 Kalbant apie teisines perdavimo kliūtis, kylančias dėl asmens, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, pareikštų ieškinių, reikia pažymėti, kad, žinoma, tokios kliūtys neturi nieko bendra su vykdančiosios valstybės narės valdžios institucijų elgesiu ir kad jų pasekmių, t. y. negalėjimo perduoti šio asmens per numatytą terminą, nebuvo galima išvengti, nepaisant visų atsargumo priemonių, kurių buvo imtasi.

47 Vis dėlto, kaip teisingai pažymėjo C ir CD, Rumunijos vyriausybė ir Europos Komisija, tai, kad asmuo, kuriam išduotas Europos arešto orderis, pareiškia ieškinį pagal vykdančiosios valstybės narės nacionalinėje teisėje numatytas procedūras, siekdamas ginčyti jo perdavimą išduodančiosios valstybės narės valdžios institucijoms arba priversdamas perdavimą atidėti, negali būti laikoma nenuspėjama aplinkybe.

48 Taigi tokios teisinės perdavimo kliūtys, atsirandančios dėl šio asmens pareikštų ieškinių, negali būti *force majeure* atvejis, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalį.

49 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad šio pagrindų sprendimo 23 straipsnyje numatyti perdavimo terminai negali būti laikomi sustabdytais dėl vykdančiojoje valstybėje narėje tebevykstančių procesų, kuriuos inicijavo asmuo, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, kai vykdančioji teisminė institucija priėmė galutinį sprendimą dėl perdavimo pagal minėto pagrindų sprendimo 15 straipsnio 1 dalį. Taigi vykdančiosios valstybės narės institucijos iš esmės išlieka įpareigotos perduoti šį asmenį išduodančiosios valstybės narės institucijoms per minėtus terminus.

50 Šiame paskutiniame perdavimo procedūros etape, kurį reglamentuoja to paties pagrindų sprendimo 23 straipsnis, visus teisinius aspektus iš principo išnagrinėjo vykdančioji teisminė institucija, kuri hipotetiškai jau yra priėmusi galutinį sprendimą dėl perdavimo.

51 Šį aiškinimą taip pat lemia Pagrindų sprendimu 2002/584 siekiamas valstybių narių teismų bendradarbiavimo paspartinimas ir supaprastinimas. Taigi šiuo pagrindų sprendimu siekiama nustatyti naują, paprastesnę ir veiksmingesnę nuteistų ar įtariamų pažeidus baudžiamąjį įstatymą asmenų perdavimo sistemą, palengvinti ir paspartinti teismų bendradarbiavimą, taip norint prisidėti prie Sąjungos siekio tapti laisvės, saugumo ir teisingumo erdve, remiantis tarp valstybių narių turinčiu egzistuoti aukštu tarpusavio pasitikėjimo laipsniu (žr., be kita ko, 2013 m. sausio 29 d. Sprendimo *Radu*, C-396/11, EU:C:2013:39, 34 punktą ir 2021 m. kovo 17 d. Sprendimo *JR (Arešto orderis – Nuosprendis trečiojoje valstybėje, EEE narėje)*, C-488/19, EU:C:2021:206, 71 punktą).

52 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos nematyti, kad C ir CD pareikšti ieškiniai būtų susiję, net ir netiesiogiai, su pagrindinės teisės pažeidimu, kuriuo šie asmenys negalėjo remtis vykdančiojoje teisminėje institucijoje vykstant procesui, po kurio buvo priimtas galutinis sprendimas dėl perdavimo pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 15 straipsnio 1 dalį.

53 Konkrečiai kalbant apie Suomijoje C ir CD pateiktus tarptautinės apsaugos prašymus, iš šių asmenų pateiktų pastabų matyti, kad šie prašymai iš esmės buvo grindžiami argumentais, susijusiais su kalinimo sąlygomis išduodančiojoje valstybėje narėje, t. y. Rumunijoje, ir reikšminga Teisingumo Teismo jurisprudencija šioje srityje, be kita ko, 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimu *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), 2018 m. liepos 25 d. Sprendimu *Generalstaatsanwaltschaft (Kalinimo sąlygos Vengrijoje)* (C-220/18 PPU, EU:C:2018:589) ir 2019 m. spalio 15 d. Sprendimu *Dorobantu* (C-128/18, EU:C:2019:857). Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad šiais argumentais C ir CD rėmėsi vykdančiojoje teisminėje institucijoje vykstant procesui, po kurio buvo priimti galutiniai sprendimai dėl perdavimo.

54 Be to, kaip nurodė Komisija, prie SESV pridėto Protokolo (Nr. 24) dėl Europos Sąjungos valstybių narių piliečių teisės į prieglobstį vieninteliame straipsnyje nurodyta, kad, atsižvelgiant į pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos, kurią suteikia valstybės narės, lygį, laikoma, kad, kalbant apie teisinius ir praktinius tikslus, susijusius su prieglobsčio klausimais, valstybės narės viena kitai yra patikimos kilmės šalys.

55 Šiame straipsnyje priduriama, kad dėl šios priežasties valstybė narė gali svarstyti kitos valstybės narės piliečio prašymą suteikti prieglobstį arba leisti jį nagrinėti tik keturiais išsamiai išvardytais atvejais.

56 Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos nematyti, kad C ir CD situacija patektų į vieną iš šių keturių atvejų, numatytų minėto protokolo vieninteliame straipsnyje; be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dėl šio aspekto Teisingumo Teismui klausimo nepateikė.

57 Galiausiai dar reikia priminti, kad tarptautinės apsaugos prašymas nėra vienas iš Pagrindų sprendimo 2002/584 3 ir 4 straipsniuose išvardytų Europos arešto orderio nevykdymo pagrindų (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 21 d. Sprendimo *B.*, C-306/09, EU:C:2010:626, 43–46 punktus).

58 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad nuo valstybių narių nepriklausančių aplinkybių (*force majeure*) sąvoka neapima teisinių perdavimo kliūčių, atsirandančių dėl asmens, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, pareikštų ieškinių ir grindžiamų vykdančiosios valstybės narės teise, kai galutinį sprendimą dėl perdavimo priėmė vykdančioji teisminė institucija pagal minėto pagrindų sprendimo 15 straipsnio 1 dalį.

Dėl pirmojo klausimo

59 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, pirma, ar Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad šioje nuostatoje nurodytas vykdančiosios teisminės institucijos įsikišimo reikalavimas įvykdomas, kai vykdančioji valstybė narė paveda policijai patikrinti, ar esama *force majeure* aplinkybių ir ar laikomasi sąlygų, reikalingų toliau laikyti asmenį, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, suimtą, ir prireikus nuspręsti dėl naujos perdavimo datos, suprantant, kad tas asmuo turi teisę bet kuriuo metu kreiptis į vykdančiąją teisminę instituciją, kad ši priimtų sprendimą dėl pirma nurodytų aspektų. Be to, šis teismas klausia, ar šio pagrindų sprendimo 23 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad šio 23 straipsnio 2–4 dalyse nurodyti terminai turi būti laikomi pasibaigusiais, taigi minėtas asmuo turi būti paleistas į laisvę, tuo atveju, jei būtų laikoma, kad vykdančiosios teisminės institucijos įsikišimo reikalavimas, nurodytas minėto pagrindų sprendimo 23 straipsnio 3 dalyje, nebuvo įvykdytas.

60 *Force majeure* atveju, dėl kurio asmuo negali būti perduotas per Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą, iš šio pagrindų sprendimo 23 straipsnio 3 dalies formuluotės matyti, kad atitinkamos vykdančioji ir išduodančioji teisminės institucijos turi nedelsdamos susisiekti ir susitarti dėl naujos perdavimo datos.

61 Teisingumo Teismas jau yra nurodęs, kad „vykdančiosios teisminės institucijos“ sąvoka, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 6 straipsnio 2 dalį, kaip ir „išduodančiosios teisminės institucijos“ sąvoka, kaip tai suprantama pagal to pagrindų sprendimo 6 straipsnio 1 dalį, reiškia teisėją ar teismą arba teisminę instituciją, pavyzdžiui, valstybės narės prokuratūrą, kuri dalyvauja vykdant teisingumą toje valstybėje narėje ir kuri yra nepriklausoma nuo vykdomosios valdžios (2020 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Openbaar Ministerie (Dokumentų klastojimas)*, C-510/19, EU:C:2020:953, 54 punktas).

62 Vis dėlto pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją valstybės narės policija nepatenka į „teisminės institucijos“ sąvoką, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 6 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2020 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Openbaar Ministerie (Dokumentų klastojimas)*, C-510/19, EU:C:2020:953, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

63 Darytina išvada, kad vykdančiosios teisminės institucijos įsikišimas, kurio reikalaujama pagal šio pagrindų sprendimo 23 straipsnio 3 dalį, siekiant įvertinti *force majeure* atvejo egzistavimą ir prireikus nustatyti naują perdavimo datą, negali būti patikėtas vykdančiosios valstybės narės policijai, kaip antai kriminalinei policijai pagrindinėje byloje.

64 Tiesa, pagal minėto pagrindų sprendimo 7 straipsnio 1 dalį valstybėms narėms leidžiama paskirti vieną ar kelias „centrines institucijas“, kurios padėtų kompetentingoms teisminėms institucijoms. Be to, neginčijama, kad valstybės narės policija gali patekti į „centrinės institucijos“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal šį 7 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Poltorak*, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 42 punktą).

65 Vis dėlto iš minėto 7 straipsnio, siejamo su Pagrindų sprendimo 2002/584 9 konstatuojamąja dalimi, matyti, kad tokios centrinės institucijos įsikišimas turi apsiriboti praktine ir administracine pagalba kompetentingoms teisminėms institucijoms. Taigi tame pačiame 7 straipsnyje numatyta galimybė negali būti išplėsta tiek, kad valstybės narės galėtų šia centrine institucija pakeisti kompetentingas teismines institucijas, kiek tai susiję su *force majeure* atvejo egzistavimo vertinimu, kaip tai suprantama pagal šio pagrindų sprendimo 23 straipsnio 3 dalį, ir prireikus nustatyti naują perdavimo datą (šiuo klausimu žr. 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Poltorak*, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 42 punktą).

66 Kaip savo išvados 73–76 punktuose pažymėjo generalinė advokatė, *force majeure* atvejo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, egzistavimo vertinimas ir prireikus naujos perdavimo datos nustatymas yra sprendimai dėl Europos arešto orderio vykdymo, kuriuos pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 6 straipsnio 2 dalį, siejamą su jo 8 konstatuojamąja dalimi, turi priimti vykdančioji teisminė institucija. Šiuo klausimu, kaip pritaria ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tokie sprendimai peržengia paprastos „praktinės ir administracinės pagalbos“, kuri gali būti patikėta policijai pagal šio pagrindų sprendimo 7 straipsnį, siejamą su jo 9 konstatuojamąja dalimi, ribas.

67 Kiek tai susiję su pasekmėmis, kurias sukelia vykdančiosios teisminės institucijos įsikišimo nebuvimas, reikia konstatuoti, pirma, kad Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 2–4 dalyse numatyti terminai tokiomis aplinkybėmis turi būti laikomi pasibaigusiais.

68 Tai, kad vykdančiosios valstybės narės policija nustatė *force majeure* atvejį, o vėliau ir naują perdavimo datą neįsikišus vykdančiajai teisminei institucijai, neatitinka Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalyje numatytų formalių reikalavimų, neatsižvelgiant į faktinę šio *force majeure* atvejo tikrovę.

69 Taigi, vykdančiajai teisminei institucijai neįsikišus, šio pagrindų sprendimo 23 straipsnio 2–4 dalyse numatyti terminai negali būti pagrįstai pratęsti pagal šio straipsnio 3 dalį. Iš to matyti, kad, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, šie terminai turi būti laikomi pasibaigusiais taikant minėto straipsnio 5 dalį.

70 Antra, reikia priminti Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 2–4 dalyse numatytų terminų pasibaigimo pasekmes.

71 Žinoma, iš Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 5 dalies formuluotės aiškiai matyti, kad, jeigu asmuo, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, vis dar yra sulaikytas, jis turi būti paleistas į laisvę, jei šie terminai pasibaigė. Tokiu atveju nenumatyta jokios šios vykdančiosios valstybės narės pareigos išimties.

72 Tokiomis aplinkybėmis Sąjungos teisės aktų leidėjas nenustatė jokio kito šių terminų pasibaigimo poveikio ir, kalbant konkrečiai, nenumatė, kad dėl to atitinkamos institucijos netenka galimybės suderinti perdavimo datos pagal šio pagrindų sprendimo 23 straipsnio 1 dalį arba kad vykdančioji valstybė narė atleidžiama nuo pareigos vykdyti Europos arešto orderį (2017 m. sausio 25 d. Sprendimo *Vilkas*, C-640/15, EU:C:2017:39, 70 punktas).

73 Be to, Pagrindų sprendimo 2002/584 15 straipsnio 1 dalies ir 23 straipsnio aiškinimas, pagal kurį vykdančioji teisminė institucija nebeturi nei perduoti asmens, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, nei šiuo tikslu su išduodančiąja teismine institucija suderinti naujos perdavimo datos pasibaigus šio pagrindų sprendimo 23 straipsnyje numatytiems terminams, pakenktų minėtu pagrindų sprendimu siekiamam tikslui paspartinti ir supaprastinti teismų bendradarbiavimą, nes pagal šį išaiškinimą išduodančioji valstybė narė, be kita ko, gali būti priversta išduoti antrą Europos arešto orderį, kad būtų vykdoma nauja perdavimo procedūra (2017 m. sausio 25 d. Sprendimo *Vilkas*, C-640/15, EU:C:2017:39, 71 punktas).

74 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad vien pasibaigus Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnyje įtvirtintiems terminams vykdančioji valstybė narė neatleidžiama nuo pareigos tęsti Europos arešto orderio vykdymo procedūrą ir atlikti prašomo perduoti asmens perdavimą, o šiuo tikslu atitinkamos institucijos turi suderinti naują perdavimo datą (2017 m. sausio 25 d. Sprendimo *Vilkas*, C-640/15, EU:C:2017:39, 72 punktas).

75 Be to, kaip išvados 46 punkte pažymėjo generalinė advokatė, atsižvelgiant į vykdančiajai valstybei narei tenkančią pareigą tęsti Europos arešto orderio vykdymo procedūrą, šios valstybės narės kompetentinga institucija asmens, dėl kurio išduotas šis orderis, paleidimo į laisvę atveju pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 5 dalį privalo imtis visų, jos manymu, būtinų priemonių, kad tas asmuo negalėtų pabėgti, išskyrus priemones, susijusias su laisvės atėmimu.

76 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad, pirma, Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad šioje nuostatoje nurodytas vykdančiosios teisminės institucijos įsikišimo reikalavimas nėra įvykdomas, kai vykdančioji valstybė narė paveda policijai patikrinti, ar esama *force majeure* aplinkybių ir ar laikomasi sąlygų, reikalingų toliau laikyti asmenį, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, suimtą, ir prireikus nuspręsti dėl naujos perdavimo datos, net jei tas asmuo turi teisę bet kuriuo metu kreiptis į vykdančiąją teisminę instituciją, kad ši priimtų sprendimą dėl pirma nurodytų aspektų. Antra, Pagrindų sprendimo 2002/584 23 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad šio 23 straipsnio 2–4 dalyse nurodyti terminai turi būti laikomi pasibaigusiais, taigi minėtas asmuo turi būti paleistas į laisvę, jei vykdančiosios teisminės institucijos įsikišimo reikalavimas, nurodytas minėto pagrindų sprendimo 23 straipsnio 3 dalyje, nebuvo įvykdytas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

77 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos, iš dalies pakeisto 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR, 23 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad nuo valstybių narių nepriklausančių aplinkybių (*force majeure*) sąvoka neapima teisinių perdavimo kliūčių, atsirandančių dėl asmens, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, pareikštų ieškinių ir grindžiamų vykdančiosios valstybės narės teise, kai galutinį sprendimą dėl perdavimo priėmė vykdančioji teisminė institucija pagal minėto pagrindų sprendimo 15 straipsnio 1 dalį.**

2. **Pagrindų sprendimo 2002/584, iš dalies pakeisto Pamatiniu sprendimu 2009/299, 23 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad šioje nuostatoje nurodytas vykdančiosios teisminės institucijos įsikišimo reikalavimas nėra įvykdomas, kai vykdančioji valstybė narė paveda policijai patikrinti, ar esama *force majeure* aplinkybių ir ar laikomasi sąlygų, reikalingų toliau laikyti asmenį, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, suimtą, ir prireikus nuspręsti dėl naujos perdavimo datos, net jei tas asmuo turi teisę bet kuriuo metu kreiptis į vykdančiąją teisminę instituciją, kad ši priimtų sprendimą dėl pirma nurodytų aspektų.**

   Pagrindų sprendimo 2002/584, iš dalies pakeisto Pamatiniu sprendimu 2009/299, 23 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad šio 23 straipsnio 2–4 dalyse nurodyti terminai turi būti laikomi pasibaigusiais, taigi minėtas asmuo turi būti paleistas į laisvę, jei vykdančiosios teisminės institucijos įsikišimo reikalavimas, nurodytas minėto pagrindų sprendimo 23 straipsnio 3 dalyje, nebuvo įvykdytas.

Parašai.